RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA PEDAGOGLAR RUHIY FAROVONLIGINI TA'MINLASHDA SUN'IY INTELLEKTNING O'RNI

Tolipova Ozodaxon Xursanali qizi[1]

[1]Talaba, Chirchiq davlat pedagogika universiteti,

Pedagogika fakulteti, Chirchiq, O'zbekiston

Elektron pochta:tolipovaozodaxon60@gmail.com+998911443105

Musaqulova Laylo Alisher qizi

[2]Talaba, Chirchiq davlat pedagogika universiteti,

Pedagogika fakulteti, Chirchiq, O'zbekiston

Elektron pochta:musoqulova.laylo11gmail.com+998903322605

Soatmurodova Mavluda Mamatmurzo qizi[3]

[3]Talaba, Chirchiq davlat pedagogika universiteti,:

Pedagogika fakulteti, Chirchiq, O'zbekiston

Elektron pochta:soatmurodovamavluda@gmail.com+998903541506

Ilmiy rahbar: Dilmurodova Zilola Davron qizi[4]

[4]O'qituvchi, Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Pedagogika fakulteti, Chirchiq, O'zbekiston

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada raqamli transformatsiya jarayonida pedagoglar faoliyatida yuzaga kelayotgan psixologik bosim, stress va kasbiy charchash muammolari tahlil qilinadi. Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalarining o'qituvchilar ish faoliyatini yengillashtirish, ularning ruhiy farovonligini ta'minlash va kasbiy samaradorligini oshirishdagi o'rni ilmiy asosda yoritiladi. Tadqiqot natijalari pedagoglar uchun zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish orqali psixologik yuklamani kamaytirish mexanizmlarini ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt, pedagoglar, ruhiy farovonlik, stress, kasbiy charchash, ta'lim texnologiyalari.

Аннотаци: В данной статье анализируются психологические проблемы, возникающие у педагогов в процессе цифровой трансформации, такие как стресс, профессиональное выгорание и перегрузка. Освещается роль технологий искусственного интеллекта в облегчении педагогической деятельности, обеспечении их психологического благополучия и повышении профессиональной эффективности.

Ключевые слова: цифровая трансформация, искусственный интеллект, педагоги, психологическое благополучие, стресс, профессиональное выгорание.

Abstrakt: This scientific article analyzes the psychological challenges faced by teachers during the process of digital transformation, including stress, workload, and professional burnout. It highlights the role of artificial intelligence technologies in facilitating teaching activities, ensuring teachers' psychological well-being, and improving professional efficiency.

Keywords: digital transformation, artificial intelligence, teachers, psychological well-being, stress, professional burnout.

KIRISH

Bugungi kunda ta’lim tizimida raqamli transformatsiya jarayoni jadal sur’atlar bilan rivojlanmoqda. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta’limga keng joriy etilishi pedagoglardan yangi ko‘nikmalarni, moslashuvchanlikni va doimiy o‘z ustida ishlashni talab etadi.Raqamli transformatsiya bugungi globallashuv sharoitida ta’lim tizimining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ta’lim jarayoniga zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun’iy intellekt tizimlarining joriy etilishi o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatiga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Bu jarayon pedagoglar uchun yangi imkoniyatlar yaratishi bilan birga, ularning psixologik holatiga ham muayyan bosim o‘tkazmoqda.

Pedagoglar nafaqat bilim beruvchi, balki murakkab raqamli muhitda ishlovchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritmoqda. Bu esa ulardan tezkor qaror qabul qilish, yangi texnologiyalarni o‘zlashtirish va o‘quvchilar bilan individual ishlashni talab etadi. Natijada, pedagoglarda emotsional zo‘riqish, charchoq va stress holatlari kuchayishi kuzatilmoqda.

Shu sababli, pedagoglarning ruhiy farovonligini ta’minlash masalasi ilmiy jihatdan chuqur o‘rganilishi zarur. Ayniqsa, sun’iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanish orqali pedagoglarning ish faoliyatini optimallashtirish va psixologik yuklamani kamaytirish imkoniyatlarini aniqlash dolzarb vazifalardan biridir.

Bu esa o‘z navbatida o‘qituvchilarda psixologik bosim, stress va kasbiy charchash kabi muammolarni keltirib chiqarmoqda. Raqamli muhitda ishlash pedagoglardan yuqori darajadagi texnologik savodxonlikni talab qiladi.

Shu sababli pedagoglarning ruhiy farovonligini ta’minlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Raqamli ta’lim muhitida pedagoglarning psixologik holatini o‘rganish bo‘yicha tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, texnologiyalar bilan ishlash jarayoni ularning ish yuklamasini oshiradi.Mahalliy va xorijiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning kasbiy faoliyatida yuzaga keladigan psixologik muammolar ko‘pincha ish yuklamasining ortishi va innovatsion texnologiyalarni o‘zlashtirish zarurati bilan bog‘liq. O‘zbekistonlik olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham pedagoglarning stressga uchrashi, ayniqsa, raqamli muhitga moslashish jarayonida kuchayishi ta’kidlangan.

Masalan, G‘.B. Shoumarov va E. G‘oziyevlarning psixologik tadqiqotlarida inson faoliyatida ruhiy barqarorlikni ta’minlash muhim omil sifatida qaraladi. Ularning fikricha, ortiqcha axborot yuklamasi va tezkor o‘zgarishlar inson psixikasiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogika bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlarda sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim jarayonidagi roli ortib borayotgani qayd etilgan. Ular yordamida pedagoglar o‘z ish faoliyatini avtomatlashtirish, vaqtni tejash va o‘quv jarayonini samarali tashkil etish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, agar sun’iy intellekt vositalari to‘g‘ri qo‘llanilsa, pedagoglarning kasbiy charchashi kamayadi va ularning psixologik holati barqarorlashadi.

Maslou nazariyasiga ko‘ra, insonning samarali faoliyati uchun psixologik barqarorlik muhim hisoblanadi. Shu sababli pedagoglarda stressni kamaytirish zarur.

Sun’iy intellekt esa bu jarayonda yordamchi vosita bo‘lib xizmat qiladi.

NATIJALAR

Tahlillar natijasida sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish pedagoglar faoliyatida quyidagi ijobiy o‘zgarishlarni yuzaga keltirishi aniqlandi.

Birinchidan, sun’iy intellekt asosidagi tizimlar yordamida o‘qituvchilarning kundalik ish faoliyatida uchraydigan takroriy vazifalar avtomatlashtiriladi. Bu esa pedagoglarga vaqtni tejash va muhimroq faoliyatlarga e’tibor qaratish imkonini beradi.

Ikkinchidan, ta’lim jarayonida individual yondashuvni tashkil etish osonlashadi. Sun’iy intellekt o‘quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, ularga mos topshiriqlarni taklif etadi. Bu esa pedagoglarning ishini yengillashtiradi va ularning stress darajasini kamaytiradi.

Uchinchidan, pedagoglarning psixologik farovonligi oshadi. Chunki ular ortiqcha yuklamadan xalos bo‘lib, o‘z kasbiy faoliyatidan ko‘proq qoniqish hosil qiladi.

To‘rtinchidan, sun’iy intellekt pedagoglar uchun yordamchi vosita sifatida xizmat qilib, ularning kasbiy rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Stress darajasi kamayadi

Bu esa pedagoglarning ruhiy holatini yaxshilaydi.Sun’iy intellektdan foydalanish natijasida:

1.Ish yuklamasi kamayadi

2.Vaqt tejaladi

3.Ta’lim sifati oshadi

MUHOKAMA

Sun’iy intellekt texnologiyalarini to‘g‘ri qo‘llash muhim ahamiyatga ega. Agar noto‘g‘ri foydalanilsa, aksincha, stressni oshirishi mumkin.

Shu sababli pedagoglarni o‘qitish va qo‘llab-quvvatlash zarur.

Raqamli transformatsiya sharoitida sun’iy intellekt pedagoglarning ruhiy farovonligini ta’minlashda muhim vosita hisoblanadi.

U ish faoliyatini yengillashtiradi va samaradorlikni oshiradi.

Raqamli transformatsiya bugungi globallashuv sharoitida ta’lim tizimining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ta’lim jarayoniga zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun’iy intellekt tizimlarining joriy etilishi o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatiga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Bu jarayon pedagoglar uchun yangi imkoniyatlar yaratishi bilan birga, ularning psixologik holatiga ham muayyan bosim o‘tkazmoqda.

Pedagoglar nafaqat bilim beruvchi, balki murakkab raqamli muhitda ishlovchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritmoqda. Bu esa ulardan tezkor qaror qabul qilish, yangi texnologiyalarni o‘zlashtirish va o‘quvchilar bilan individual ishlashni talab etadi. Natijada, pedagoglarda emotsional zo‘riqish, charchoq va stress holatlari kuchayishi kuzatilmoqda.

Shu sababli, pedagoglarning ruhiy farovonligini ta’minlash masalasi ilmiy jihatdan chuqur o‘rganilishi zarur. Ayniqsa, sun’iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanish orqali pedagoglarning ish faoliyatini optimallashtirish va psixologik yuklamani kamaytirish imkoniyatlarini aniqlash dolzarb vazifalardan biridir.

Mahalliy va xorijiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning kasbiy faoliyatida yuzaga keladigan psixologik muammolar ko‘pincha ish yuklamasining ortishi va innovatsion texnologiyalarni o‘zlashtirish zarurati bilan bog‘liq. O‘zbekistonlik olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham pedagoglarning stressga uchrashi, ayniqsa, raqamli muhitga moslashish jarayonida kuchayishi ta’kidlangan.

Tahlillar natijasida sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish pedagoglar faoliyatida quyidagi ijobiy o‘zgarishlarni yuzaga keltirishi aniqlandi.

Birinchidan, sun’iy intellekt asosidagi tizimlar yordamida o‘qituvchilarning kundalik ish faoliyatida uchraydigan takroriy vazifalar avtomatlashtiriladi. Bu esa pedagoglarga vaqtni tejash va muhimroq faoliyatlarga e’tibor qaratish imkonini beradi.

Ikkinchidan, ta’lim jarayonida individual yondashuvni tashkil etish osonlashadi. Sun’iy intellekt o‘quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, ularga mos topshiriqlarni taklif etadi. Bu esa pedagoglarning ishini yengillashtiradi va ularning stress darajasini kamaytiradi.

Uchinchidan, pedagoglarning psixologik farovonligi oshadi. Chunki ular ortiqcha yuklamadan xalos bo‘lib, o‘z kasbiy faoliyatidan ko‘proq qoniqish hosil qiladi.

To‘rtinchidan, sun’iy intellekt pedagoglar uchun yordamchi vosita sifatida xizmat qilib, ularning kasbiy rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo’lsak zamonaviy ta’lim muhitida pedagoglarning ruhiy farovonligini ta’minlash masalasi tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalarning tezkor

rivojlanishi pedagoglar zimmasiga yangi mas'uliyatlarni yuklab, ularning kasbiy faoliyatida psixologik moslashuvni talab qilmoqda. Shu nuqtai nazardan, pedagoglarni nafaqat metodik, balki psixologik jihatdan ham qo'llab-quvvatlash zarurati yuzaga kelmoqda.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi pedagoglar faoliyatida yangi imkoniyatlar ochib berib, ularning ish jarayonini yanada tizimli va samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Ayniqsa, o'qituvchilarning vaqtini tejash, qaror qabul qilish jarayonini soddalashtirish va individual yondashuvni rivojlantirish orqali ularning kasbiy barqarorligini mustahkamlash mumkin.

Kelgusida ta'lim tizimida sun'iy intellektdan foydalanish nafaqat texnologik rivojlanish omili, balki pedagoglarning psixologik salomatligini qo'llab-quvvatlovchi muhim vosita sifatida qaralishi lozim. Shu bois mazkur yo'nalishda ilmiy-amaliy tadqiqotlarni kengaytirish va pedagoglar uchun moslashuvchan raqamli muhitni yaratish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.G'oziyev E.G'. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2002.

2.Shoumarov G'.B. Shaxs psixologiyasi. – Toshkent: Fan, 2010.

3.To'xtaboyev N. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent, 2018.

4.Qodirov A. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari. – Toshkent, 2020.

5.Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2015.

6.O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.

7.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'limga oid qarorlari.

8.Maslow A. Motivation and Personality

9.Rogers C. On Becoming a Person

10.UNESCO (2023) AI in Education

11.OECD Digital Education Report